

DEÁK FERENC
MAGYAR NYELVI ÉS SZÖVEGÉRTÉSI
VERSENY

7. évfolyam
2024. november 12.

MEGOLDÓKULCS

Figyelmesen olvasd végig a szöveget, majd válaszolj a kérdésekre!

A 2023-as év szinte hemzseg a jeles dátumoktól: Petőfi Sándor születésének 200. évfordulója után február 18-án újabb jeles dátumra emlékezhetünk: pontosan 198 éve annak, hogy a regényíróként és a márciusi ifjak egyikeként elhíresült író, Jókai Mór - aki nem mellesleg nagyon szerette a Balatont - napvilágot látott Komáromban. Most olyan érdekességeket gyűjtöttünk össze, amelyeket talán még te sem hallhattál róla korábban.

Jókai Mór a dolgozószobájában, Erdélyi Mór felvétele, 1892 - Forrás: Petőfi Irodalmi Múzeum

Azt tudtad, hogy Jókai...

... születési neve Ásvai Jókay Móricz volt? Ha lehet hinni az ezzel kapcsolatos történeteknek, akkor Tóth Lőrinc volt az, aki „Jókay Mór úrként” címzett neki egy levelet. Jókait kezdetben bosszantotta a név, de később, barátja Petőfi unszolására kezdte el használni a Jókay Mór nevet az irodalmi életben is. Az y-t az 1848. március 15-ei események után módosította i-re, ezzel is kihangsúlyozva, hogy nem kíván élni a nemesi származása előnyeivel.

... a Szent István-rend lovagja, a Kisfaludy Társaság, a Magyar Tudományos Akadémia igazgatótanácsának, a Dugonics Társaság tiszteletbeli tagja és 27 évig a Petőfi Társaság elnöke volt?

... személyiségét már fiatalkorában erős képzelőerő jellemezte? Ez gyakran féltékenységgel társult, például rettegett a kutyáktól. Nem sok barátja volt, idejét leginkább otthon töltötte, ahol furcsa játékokkal foglalta el magát.

... egyik nagy inspirálója maga az édesapja volt, aki szerette az irodalmat és a színház világát, sőt verseket is írt, és a rajzolásban és festésben is jártas volt? Jókai tőle örökölte az irodalom iránti szeretetét, és kilencéves korában két verse is megjelent nyomtatásban.

... az iskolai évei alatt meg volt győződve arról, hogy tüdővérsze van, mert gyakran erős mellfájás kínozza? Miután befejezte az iskolát, hazatért Komáromba, majd édesanyja levegőváltásra hivatkozva Kecskemétre küldte, ahol jogi tanulmányokba kezdett. A vidékre is nagyon beleszeretett, későbbi visszaemlékezéseiben így ír erről az időszakról: „Itt lett belőlem ember! Itt lett belőlem magyar író!” A mellkasi fájdalmai végül teljesen megszűntek.

... jogi tanulmányai után Pesten ügyvédbojttárként dolgozott? Petőfi ekkor már ünnepelt költő volt, és büszkén mutatta be barátainak Jókait, sőt egy költeményt is írt hozzá *Jókai Mórhoz* címmel, amely a Pesti Divatlapban jelent meg.

... az ügyvédi pályáját hamar elhagyta, és 1846-ban megjelent első regénye *Hétköznapiak* címmel? A mű sikeresnek bizonyult és innentől kezdve Jókai életét az írásnak szentelte. Írói munkássága során elsősorban Victor Hugo és Eugène Sue művei inspirálták.

... 1846-ban Frankenburg lapjánál a színházi rovatot vezette, és ő szerkesztette a *Pesti Füzeteket*, majd annak betiltása után az *Életképeket* is?

... nemcsak az 1848. március 15-ei eseményekben volt jelentős szerepe, hanem a további történelemekben is részt vett? Gyűléseken, demonstrációkon és nemzetőrségben is megjelent és az *Életképek* című lappal is ezt az ügyet támogatta, így az politikai lappá alakult át.

... első feleségét, Laborfalvi Rózát a március 15-én a Nemzeti Színházban ismerte meg? A színpadon éppen a Bánk bánt adták elő, Jókai pedig felszaladt szónokolni, ahol a színésznő éppen Gertrúd királyné szerepét játszotta el. Augusztus 29-én házasodtak össze, és ez volt az egyik oka annak, hogy régi jó barátsága megszűnt Petőfivel: sem a költő, sem Jókai családja nem helyeselték házasságát, mert Róza idősebb volt nála, és volt egy házasságon kívüli gyermeke is (Benke Róza).

... nejét 1886. november 20-án vesztette el, és fogadott lánya, Jókai Róza házában élt? Jókai Róza egyébként Benke Róza lánya, azaz Laborfalvi Róza unokája volt.

... másodszor is megnősült? Második felesége Nagy Bella volt, aki 1897-ben úgy kopogtatott be Jókaihoz, hogy színésznő szeretne lenni. Jókai segítette őt, de hamar egyértelmű vált, hogy nemcsak színészi pályájában szeretné támogatni a nála 55 évvel fiatalabb lányt, hanem gyengébb szálak is fűzik hozzá. 1899 szeptemberében feleségül vette Bellát, és ennek hatására romlott meg a kapcsolata lányával, Benke Rózával, és az esemény a közvéleményben is hatalmas felháborodást váltott ki.

... költészete a határon túlra is eljutott és nagyon jó kritikákat kapott külföldön is? Mindig is a kemény munka jellemezte: hajnalban kelt és késő estig dolgozott, rengeteget írt, akár egyhuzamban, egészségesen élt, tornázott és vívott is. Sőt, szerkesztőként két párbajban is részt vett: karddal Bulyovszky Gyulával, aki megsebesült a párbaj közben, és pisztollyal Pulszky Ferencsel, de ezt a párbajt mindketten sértetlenül megúszták.

... az íráson túl nemcsak a rajzolásban és festésben jeleskedett, hanem műfaragásban is? Fából és elefántcsontból készített műalkotásokat, amelyek készítését autodidakta módon tanulta meg.

... 1853-ban telket vett a Svábhegyen, amelyből saját maga varázsolt gyönyörű kertet, szőlőt, és még házat is épített? Később pedig Balatonfüreden vett villát, ahol a nyarait töltötte. Itt született meg az egyik legismertebb és legolvasottabb alkotása is: Az arany ember. Felesége, Laborfalvi Róza halála után eladta a nyaralót, amely ma Jókai Mór Emlékházként várja a látogatókat (jelenleg éppen felújítás alatt van).

... műveiben gyakran a romantika és a realizmus jegyeit állította szembe egymással? Regényeit cselekményesség jellemezte, illetve a környezet és a táj hihetetlen gazdag módon való ábrázolása, akár hazai, akár külföldi helyszínek leírásáról volt szó.

... gyakran kapott negatív kritikát azzal kapcsolatban, hogy a főszereplőinek jelleme nincs eléggé kidolgozva? Ezzel szemben remek mellékszereplőket álmódott meg történeteiben, melyekben több műfaj jellegzetességeit keveri kezdve a népmesével, a történelmi, kaland- és titokregényen át, egészen a pikareszk és az anekdota műfajáig.

... nagy magyar mesemondóként híresült el? Eötvös Károly a Balatoni utazás című művében tökéletesen megfogalmazza, hogy mitől volt igazán különleges író és elbeszélő Jókai Mór.

„A téli Balatonnak sok tüneménye van. A sok közül kettőt választott ki Jókai. Az egyik az éjjeli vihar, s ennek is csak a hangja. A másik a rianás.

Kérdeztem Jókait, látta-e már a rianást?

– Nem láttam én.

– Hallottad-e hangját?

– Nem hallottam én.

– Hát hogy jutott eszedbe leírni Az aranyemberben?

– Huray beszélt róla egyszer-másszor.

Ilyen a költő. Ilyen Jókainál a teremtő lélek. Nem azt írja le, amit lát, hall, érint, tapasztal, megfigyel. Ezt minden ember tudja. Ezt még a tudós is tudja. Ezt még a szakértő Balatoni Bizottság is tudja. A költő egészen mást ír le.

Hall vagy lát valamit. Látása, hallása hangulatot szül lelkében. A hangulat és érzés egy pillanattal még néptelen és alakatlan, mint az egeknek kéksége. Majd élettel, alakokkal, mozgással lesz tele, mint ahogy az ég megtelik nappal, holddal, csillaggal, sugarakkal, fellegekkel. A teremtő lélek népesíti be az eget, az érzést és a hangulatot. Megfogamzik aztán eszméje, melynek szolgálatába állanak a tünemények. S amint az eszmének szóban, hangban, színben megtalálja igaz alakját, s élénk állítja mint élő, küzdőt, viharzót, győzött vagy legyőzöttet: előáll a költemény, a zene, a festmény.”

[198 éve született Jókai Mór – Íme néhány érdekesség, amit biztosan nem tudtál róla!](#) (utolsó letöltés 2024. 10. 30.)

Történetek•Kormos H. Barbara•2023. február 17.

Szövegértési feladatok (40 pont)

1. Igaz vagy hamis az állítás? Írd az állítások után az I vagy H betűt! A hamis állításokat javítsd ki a szövegből vett idézettel! Hamis állítás esetén a pont csak a helyes idézettel együtt jár.

a) Jókai jogi tanulmányait nem fejezte be. **H**

„jogi tanulmányi után”/ „az ügyvédi pályáját hamar elhagyta”

b) Családneve eredetileg y-ra végződött. **I**

.....

c) Jókai Róza édesapja volt Jókai Mór. **H**

„Jókai Róza egyébként Benke Róza lánya, azaz Laborfalvi Róza unokája volt”

d) Jókai a Balatoni utazás című művében ír a téli Balatonról. **H**

„Eötvös Károly a Balatoni utazás című művében”

4	
---	--

2. Kösd össze a helyszíneket Jókai életének eseményeivel!

A)Komárom	1. itt írta Az arany embert
B)Nemzeti Színház	2. megismeri első feleségét
C)Pest	3. itt született
D)Svábhegy	4. telket vett itt
E)Balatonfüred	5. ügyvédbojtár
F)Kecskemét	6. itt folytatott jogi tanulmányokat

A)3, B)2, C)5, D)4, E)1, F)6

6	
---	--

3. Keresd ki a szövegből azokat az idegen eredetű szavakat, kifejezéseket, amelyek megfelelnek a megadott jelentésnek! Írd őket a megfelelő alakban a pontozott vonalra!

ihletője, ösztönzője: *inspirálója* 1 pont

tüntetések, tiltakozásokon: *demonstrációkon* 1 pont

önmagától, mások segítségével nélkül tanul meg valamit: *autodidakta módon* 2 pont

rosszalló bírálatot: *negatív kritikát* 2 pont

6	
---	--

4. A szöveg alapján válaszolj a kérdésekre!

Hányadik születésnapját ünnepelné idén Jókai Mór? *199.* 1 pont

Mikor és miért változtatta i-re az y-t a családnevében? *1848. március 15-e után, hogy hangsúlyozza, nem akar élni nemesi előjogaival* (dátum és tartalmában megfelelő indoklás) 2 pont

Kiknek köszönhető, hogy a Móricz keresztnév helyett a Mórt használta? *Tóth Lőrincnek és Petőfi Sándornak* 2 pont

Milyen betegségtől félt iskolás korában? *tüdővész* 1 pont

Ki írt költeményt hozzá? *Petőfi Sándor* 1 pont

7	
---	--

5. Milyen események, tények kapcsolódnak a következő számokhoz? Írd be őket minél pontosabban a táblázatba!

9	<i>kilencéves korában két verse is megjelent nyomtatásban</i>
18	<i>(1825.) február 18-án született</i>
27	<i>27 évig a Petőfi Társaság elnöke volt</i>
29	<i>(1848.) augusztus 29-én házasodtak össze Laborfalvi Rózával</i>
55	<i>nála 55 évvel fiatalabb volt második felesége</i>

(szám+esemény/személy megnevezése soronként 1 pont)

5	
---	--

6. Fogalmazd meg egy-egy mondatban, hogyan kapcsolódnak a képek Jókaihoz! Mindegyik állításodban legalább két tartalmi elem legyen!

A Svábhegyen szőlőt varázsolt a ház köré. 2 pont

A Téli Balatonban leírta az éjjeli vihar/rianás hangját. 2 pont

Pisztollyal párbajozott Pulszky Ferencsel. 2 pont

Félénk volt, rettegett a kutyáktól. 2 pont

8	
---	--

7. Fogalmazd át a szöveg utolsó (dőlt betűs) részét legalább két mondatban úgy, hogy illeszkedjen az előzőekhez tartalmában és formájában is!

formai követelmény: ... kisbetűvel kezdett mondat és kérdőjel az első mondat végén (1 pont)

mennyiség: legalább 2 mondat (1 pont)

tartalom: ha szerepel benne az, hogy olyan jelenségeket írt le, amelyeket nem tapasztalt (2 pont)

4

40

Helyesírási feladatok (40 pont)

1. Állítsd sorrendbe ábécé szerint az alábbi tulajdonneveket! (Ügyelj arra, hogy más nyelveken a keresztnév áll elől!)

Victor Hugo Petőfi Sándor Életképek Eugène Sue Pesti Füzetek

Petőfi Társaság Eötvös Károly Pesten Pulszky Ferencsel Róza

(a teljesen jó sorrend 10 pont; ha rossz helyen áll a szó, de előtte és utána jó szó szerepel, adható 1 pont)

10

2. A következő híres emberek Jókai kortársai voltak. Írd le a nevüket minden lehetséges helyen elválasztva!

Eötvös József: *Eöt-vös Jó-zsef*

Kossuth Lajos: *Kos-suth La-jos*

Batthyány Lajos: *Bat-thyá-ny La-jos*

Dessewffy Arisztid: *Des-sew-ffy A-risz-tid*

Kazinczy Ferenc: *Ka-zin-czy Fe-renc*

Vörösmarty Mihály: *Vö-rös-mar-ty Mi-hály*

6

3. Lásd el az 1. oszlopban található tulajdonneveket a 2. oszlopban megadott toldalékkal, utótaggal!

Pesti Füzetek	-beli	<i>Pesti Füzetek-beli</i>
Kossuth	nóta	<i>Kossuth-nóta</i>
Kossuth	-val	<i>Kossuthtal</i>

Magyar Tudományos Akadémia	-i	<i>magyar tudományos akadémiai</i>
Balaton	part	<i>Balaton-part</i>
Kisfaludy Társaság	-i	<i>Kisfaludy társasági</i>

6	
---	--

4. Jókai korában már Magyarországon is létezett a lottóhoz hasonló szerencsejáték lutri néven. Erről részletesebben is olvashatsz a [A lottózás története Magyarországon - Lottó Zóna](#) webhelyen a neten. Ebben a feladatban a 15 szóból 5-öt hibás helyesírással találsz; a feladatod, hogy húzd át a helytelenül írt szó rubrikáját, és kijavítva írd le a szót a táblázat alá. Csak 5 választásod lehet.

Atlanti-óceáni	kilógramm	Kissel	kijebb	beljebb
kg-mal	5.-ként	Németh-tel	turista	1848 óta
mindig	dicséret	Duna-Tisza köze	vonzza	nagybetű

Javított szavak: *atlanti-óceáni, kilogramm, Németh-tel, turista, dicséret*

(bármilyen áthúzás elfogadott; ha jót jelöl ki, de rosszul javítja ki: fél pont; jónak hagyott, illetve áthúzott és jól javított rubrika 1 pon)

15	
----	--

5. Levezetésképpen három híres ember nevének anagrammájából kell kitalálnod, kit rejtenek az összekevert betűk. Ha megtaláltad, írd le őket a pontozott vonalra!

római jók: *Jókai Mór*

anyján a sor: *Arany János*

te ős dán profi: *Petőfi Sándor*

3	
---	--

40	
----	--

Összes pontszám:

80	
----	--

Készítette: Berényi Éva